

הזכות למים בראי תאגידי המים והביוב

ד"ר אור קרסין

המחלקה לסוציולוגיה ומדע המדינה

האוניברסיטה הפתוחה

מטרות החוק והתאגוד: סעיף 1

- להבטיח רמת שירות, איכות ואמינות נאותים, במחירים סבירים ובלא הפליה
- לאפשר גיוס הון להשקעות ושיתוף משקיעים פרטיים בבעלות ובחלוקת הרווחים;
- להביא לניהול עסקי, מקצועי ויעיל;
- לעודד תחרות במתן שירותי המים והביוב

העקרונות המנחים:

- אימוץ היעילות הכלכלית כקריטריון-על במערכת אספקת המים

- התייחסות אל התושב מקבל השירות כאל לקוח

- תפיסה עסקית של המערכת ופתיחת הדלת בפני גיוס הון והכנסת משקיעים.

מאפיינים מובהקים של התאגוד וההפרטה

- לא מדובר בעוד שירות אלא בשירות ובמוצר חיוניים לקיום החיים.
- ההפרטה בוצעה ביוזמת המדינה ותוך שימוש בכח הכפייה
- אין לתאגיד שיקול דעת בקביעת התעריפים.
- בד בבד לכפיית התעריף על התאגיד הרי שהחוק אוסר על הפלייה במתן שירותים

המתח:

אספקת
מים על
בסיס
עסקי

המים
כזכות אדם

מסמכים בינלאומיים

• הצהרת האו"ם לכל באי עולם בדבר זכויות האדם (1948)

"לכל אחד יש זכות לתנאי מחיה, הכוללים מזון, ביגוד, דיור וטיפול רפואי, ולשירותים חברתיים המספיקים לבריאותו

ובריאות בני משפחתו".

• אין אזכור ברור לזכות למים – אך הזכות לתנאי מחיה שאינם פוגעים בבריאות משמעה מאליה זכות למים בכמות מינמאלית

מסמכים בינלאומיים

- באמנה בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות, נקבע
כי:

"לכל אדם יש זכות אינהרנטית לחיים. זכות זו תהיה מוגנת על ידי חוק. חייו של איש לא יקופחו באופן שרירותי".

מסמכים בינלאומיים

- באמנה לזכויות כלכליות חברתיות ותרבותיות
יש חזרה מסוימת על הצהרת האו"ם משנת 1948.
באמנה זו נקבעה חובה על כל המדינות:
לספק **תנאי מחייה מספיקים** (adequate)
(standard of living
ותנאי בריאות הגבוהים
ביותר שניתן להשיג
(highest attainable standard).

חוק המים

- בסעיף 3 לחוק המים :
"כי לכל אדם הזכות לקבל מים
ולהשתמש בהן בכפוף להוראות
החוק."

- בסעיף 7 לחוק, נקבע כי:
"לענין חוק זה אין נפקא מינה אם זכות למים
נוצרה על פי דין - לרבות חוק זה - או על פי
הסכם או נוהג או באופן אחר, ואם נוצרה לפני
תחילת חוק זה או אחרי כן".

ע"א 9535/06 עבדאללה אבו מסאעד נ'

נציב המים

- "מקורה של הזכות לקיום בכבוד טמון בגרעינה של הזכות הבסיסית לכבוד האדם, שקיבלה הכרה כזכות חוקתית במשפט החוקתי בישראל בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו."
- הזכות לכבוד עוצרת בתוכה "זכות למינימום של קיום אנושי ובכלל זה קורת גג, מזון בסיסי, וטיפול רפואי אלמנטרי, וכי על המדינה חובה לדאוג לכך שרמת חיון של אדם לא תרד מתחת לסף הנדרש לחיים בכבוד."

ע"א 9535/06 עבדאללה אבו מסאעד נ'

נציב המים

- **"נגישות למקורות מים לצורך שימוש אנושי בסיסי נופלת בגדרי הזכות לקיום מינימאלי בכבוד. מים הם מצרך חיוני לאדם, ובלא נגישות בסיסית למצרך זה באיכות סבירה אין האדם יכול להתקיים."**

לסיכום

□ הזכות למים מסייגת עד מאוד את האפשרות להעביר לידם פרטיות את תאגידי המים והביוב שכן החובה לדאוג לקיומה של הזכות חל על המדינה והפרטה מלאה מסכלת מימוש חובה זו.

□ בצד שיקולים של יעילות תאגידי המים יאלצו להפנים לתוכם גם שיקולים של צדק חלוקתי. הדבר אפשרי במגוון דרכים ביניהן:

– הפנמת שיקולים של צדק חלוקתי בהנחיות של מועצת רשות המים לקביעת תעריפי המים לצרכן על ידי התאגיד.

– הקמת מנגנון להשתתפות המדינה בעלויות אספקת מים בכמות בסיסית למי שידם אינה משגת, בפרט באמצעות תמיכה בתאגידי מים המספקים שירות לאוכלוסייה נזקקת.

– הגדלת החירות של תאגידי המים לקביעת מחיר לאוכלוסייה נזקקת ולאפשר סבסוד צולב של מחיר המים המסופקת לאוכלוסיות נזקקות.